

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'

ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 18.

Költ Bétsben, Böjt-más Havának (Mártziusnak)
3-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Hadi Környüállások.

A' Rajna-meljéki hadnak. kevés idő
múlva újra lejendő el kezdődéséről ezeket
közli a' Bétsi Udvari Újságnak 1-ső Már-
tziusi Darabja :

A' Régensburgban lévő Német-Biro-
dalmi Követeknek barátságos Gyülésében
jelentette az Ausztriai Követ, hogy Ő reá a'
Tsászári Felségtől egész meg-határozással
vagyon bízva ki-nyilatkoztatni minden Né-

S

met Rendeknek, kik a' Tsácz. Kir. fegyveres erő' védelmét továbbra is kívánják, hogy ne csak a' hadi adóknak hátra lévő részét fizessék le mentől elébb; hanem a' Katonákat is kiket a' Birodalmi Gyűlés' végzése szerént kell Nékiek állítani, haladék nélkül a' Birodalmi Sereghez szállítsák, minden meg-kívántató hadi szükséges dolgokkal egyetemben, vagy ha ezt nem tehetnék: pénz-váltással álljanak elő: hogy a' táborba-szállás' kezdetével, mely, rövid idő alatt a' leg-nagyobb hozzá-készüléssel meg fog esni, által lehessen látni elegendendőképpenn a' Birodalom' hadi költségének, és Katonáinak menynységét. — Lehetetlen — *monda továbbá az Ausztriai Követ* — hogy az ellenségnek rendkívül való maga meg-erőltetéséhez képest, és a' hadi szerentsének eddig majd egyik majd másik Félhez lett hajlásai után, meg mentse a' vezedelemtől Ő Tsáczári Felsőége a' Német-Birodalom' Konstitútziónját, és ezen Birodalom' egygyes Tartományjainak boldogságát, hanemha Rend-társai által, egész ki-telhetőséggel segítetik.

Fr. Generális *Moró*, a' kire vólt bízva, *Hoche*' el érkezéséig, a' *Számberi* és *Móza*i Sereg' fő-kormányozása, *Kolóniá*-ba érkezett Febr. 9-dikénn, 's annakutánna egynehány Generálisokkal egygyütt, el járta az egész Sereg' fekvését mind a' bal mind a' jobb-meljékénn a' *Rajná*nak. Febr.

12-dikénn *Düsseldorf*-bann vólt; Febr. 13-dikánn pedig *Crevelt*benn, 's oly parantsolatokat adott ki mindenfelé, melylyek, hadkezdsre mutatnak. *Koblentz*nél, a' Fejér-torony körül való sántzokban, nem különben a' Rajna' partja' hofzszábann lévőkbenn is a' mi hiba esett, meg-orvosoltatik. *Koblentz*nél a' híd is újra fel-állítatik.

A' Ts. K. Fő-Hadi-Cancelláriánál közönségessékké tétetett némely nevezetes Katonai változások:

Feldmarschallieutenántságra léptek Generálmájorságból: *Zopf; Monfrault; Baader; Keim; Kerpen; Bajalics; Ott; Reusz; Kollowráth Vintzentz; Spork; Nauendorf; Hertzeg Anhalt-Cöthen; Hg Lothringen József; Unterberger; 's Fitzgerald*, de Ez, fizetéssel nyúgodalomra bocsáttatott.

Generálmájorokká lettek Obersterekből: *Lindenau* a' Generálstabtól. (Ez az Úr, Pruszsus szolgálatból jött által a' mi *Udvarunk'* szolgálatjába, már számos esztendőök előtt. Bétsből, a' hol dolgozott vólt eddig, ki megy most az Olasz-Országi Sereghez.) *Morzin*, az Eszterházy Antal Reg. jétől; *Beust*, a' Huffétől; *Lusignan*, a' Klebekétől; *Dietrich*, a' Gyulayétől; *Lattermann*, a' Károly Fő-Hertzegétől; *Auffenberg*, a' Kinszky Ferenztétől; *Preschern*, a' Gradiskaitól; *Rouvozy*, a' Pattantyúsoktól; *Knesevics*, a'

Wurmser' Szabad-seregétől; *Bender*, a' Kaunitz Reg. étől; *Immens*, a' d' Altonétól; *Szentkereszt*, a' Blankenstein' Huszárjaitól; *Jellacsics*, a' Szluini Reg. től; *Stipsics*, a' Kinszky Könnyülovassaitól; *Szereday*, az Ingenieuröktől.

Obersterségre emeltettek, és Flügel-Adjutántoknak továbbra is meg-maradtak *Grüne* és *Gorupp* Oberstlieutenántok.

Májorságot nyertek: Latour Reg. béli Kapitány *Latour*; és Károly Fő-Hertzeg Reg. béli Kapitány *Meiss*.

Pensióval nyugodalomra bocsátottak: *Sebottendorf*; *Quosdánovics*; *Mészáros* Feldmarschalllieutenántok. — *Köb'ös*; *Bar-kó*; *Ternyey*; *Pittoni*; *Nicoletti* Generál-májorok; Obersterek pedig Gen. Májori rangal következők: *Wetzel*, a' Col-lorédó Ventzelétől; *Oppeln*, a' Hohenzol-lernétől; *Brandis*, a' Deutschmeisterétől; *Wildschek* a' Stuartétől; *Manroe*, a' 2-dik Karabélyostól; *Szentkereszt*, a' Jó-sef Fő-Hertzeg' Huszárjaitól; *Bianchi*, a' Stein Reg. étől; *Pongrácz*, (*qua talis*) a' Ferdinánd Fő-Hertzegétől.

A' *Florentziai Újság* írja, hogy Pápa Ö Szentsége' számára, egy millió kétfüz-ezer font sterlinget (mintegy 12 millió fo-rintot) gyűjtöttek öszsze hadi segítségül, az Angliai, Skótziai, 's Irlandiai Róm. Catholikusok, 's által ajánlották ezen sum-mát, a' Sz. Szék' Vice-Auditorának *Er-schyné* Úrnak, a' ki egy időtől fogva An-

gliában tartózkodik. De Ez, *Pitt* Minister' helybe-hagyását akarta elébb megnyerni, egy oly nagy summának el fogadhatása eránt. A' Minister nem csak nem ellenzette, sőt azt mondotta, hogy ő reménylett volna anynyi Katholikusoktól, mint a' mennyinn a' 3 Országokban találtnak, leg-alább is két millió font sterlinget: 's egyszersmind reá állott, hogy azon summa el küldődjék Rómába, de csak Váltó-levelekben (Cambiálisokban).

Ángliábann hat procentóról tiz procentóra nevedektek fel mostanság az úgy nevezett aszfzekurantz-jutalmak, az az, a' mely kereskedő-hajók még kevés hetekkel ennekelötte hat procentót (száztól hatot) tettek le, el indulásokkor, a' Bátor-ság' kasszájába, már Februáriusban száztól tízet kénytelenítették fizetni, mely hirtelen változás, a' tengerre induló hajók' bátorságának szemlátomást való tsökkenéséből származott; ezt ismét a' Frantzia Rabló-hajók' szaporodása okozta; erre pedig az völt, és még most is az a' nagy ösztön, hogy a' Fr. Igazgatók egészfzen oda engedik a' Rabló-hajóknak, az általok nyertt prédát.

Irrlandiában 9 Kerületek hirdettettek ki Pártosoknak Febr. 2-dikán, 's egyszersmind Katonaság rendeltetett ki Azoknak el foglalására.

*Páris*bann, az új öfzszeesküvésért el fogattattaknak száma, nagyra nevedett vala már Febr. 6 dikáig is, azon napnak éjtszakáján is pedig ismét húsz Személyek, kik mindnyájan igen jól vóltak öltözködve, vitettek kilentz szekerekenn a' *de la Force* nevezetű tömlöztbe. Ezen *Párisi* Öfzszeesküvésnek, mint előljáró-postái úgy gondoltatnak azok a' zenebonák, a' melyek történtek mostanság *Tolósa*, *Aix*, *Arles*, *Marzilia* (Marseille) *Tarascon*, és *Lyon* Városaiban: következésképpen az a' része az Öfzszeesküvésnek, mely szerént az Anárchisták (Zavarók) tartoztak vala, útat nyitni az Öfzszeesküdtteknek, már úgy tartatik, mint valósággal bé-telyesedett. A' *Párisi* közvélekedés szerént, lehetetlen lett vólna ott tzelját érni ezen Öfzszeesküvésnek, akár Anárchisták, akár Rojalisták kezdtek vólna annak végrehajtásához: mert nagy fegyveres erő vagon a' Direktórium' hatalmában, a' melyel Ő úgy parantsol, valamint akar. A' Jakobínusok igyekeznek minden módonn hasznokra fordítani a' Rojalista-öfzszeesküvésnek ki-tudódását: a' Nem-Jakobínusok ellenbenn hoszszú porázra ereszteni a' Jakobínusokat, örömet nem akarnák: minekokáért kemény Öfzszeeszóllalkozások estek Febr. 7-dikénn a' Törvényhozó-Tanátsnak Jakobínus és Nem Jakobínus Tagjai között. A' Jakobínusok' részéről *Dubois-Crance* meg-

nevezett egynehányat a' Nem - Jakobínus Újságok közül, 's azokat közértelem rontóinak, 's a' Rojalisták' fő-eszközeiknek állította; és sürgette azoknak meg-büntetését. Tüzes Beszédét, következő két Tzikkelyeknek fel-tevésével fejezte bé.

- 1.) Ki kell tiltani minden Újságírókat, a' Törvényhozó - Gyűlés Ülő-háza' karjából.
- 2.) Kérdeztesse meg a' Gyűlés a' Direktóriumot: Mitsoda rendelkezett tett légyen Ez, az el fogattatott Öszzeesküdttekkel egyet-értett Újságíróknak meg büntetésére nézve?

A' Nem-jakobínusok' részéről *Dumolard*, pártjokat fogta a' *Dubois* által vádaltatott Újságoknak, és a' Jakobínus Újságokról állította, hogy azok okai a' leg-nagyobb rendeletlenségeknek. *Doulcet* és *Boissy* panaszosan említették, hogy az Öszzeesküvésnek fel-fedeztetésétől fogva, nagy kézségjeket mutatták sokann, a' *Robespier*' rettentő tirannusságának vizsgál-hozására, 's intették a' Gyűlést, hogy ne hamarkodjon veszedelmessenn. — Sok vilongások után, *Dubois*' feltételei közül a' 2-dik helybe-hagyatott, de az első, nem.

A' Vagyonbéli egyenetlenség, soha nagyobb és botránkoztatóbb mértékben nem mutatta magát *Párisban*, mint most az; Egyenlőség' hánytorgatása mellett. A' midőn vízholdás vagy kóldulás által szerzik a' bé tévő falatjokat, sok oly Szerenstelenek, kiket, minden magok hibája nél-

kül, 30, több, sőt száz ezer líver esztendei jövedelmeiktől meg-fosztott az erőszakos Revolútzio: ugyan akkor a' vesztegetésig gazdag, 's a' bújasáig módos bálakat tartanak, magokat drága hintókban hordatják, 's milliókat fetsértenek el olyan Emberek, kik annakelötte Uraságok' Udvaraikban Inasok voltak, de a' Revolútzio alatt elkövetett tsalárdkodásaik által anynyi pénzt praktikáltak öfzfe, hogy a' leg-bővebb költség mellett se' laposodik meg az erszények. Miólta fenn áll *Páris* se' vólt oly különössenn víg és tzifra benne a' Fársáng mint a' milyenné, ebben az esztendőben tsinálták azt, a' gyalázatos és gonosz útkon módokonn meg-gazdagodott Vérfzópók, kiknek Feleségeiket vagy Nimfáikat inkább Cyprus Szigetében képzelhette volna fársángolni a' gondolkodni tudó Néző, mint egy oly Nemzetnek első Városában, mely azt pengeti nyelvén, hogy ő nem tsak a' maga lakó helyét akarja minden jó erköltsök' Hazájává formálni; hanem jó példájával, más Nemzetek közzé is által kívánja plántálni a' Virtust, 's nevezetessenn a' tiszta 's ártatlan együgyüséget. Ezen szándéknak t. i. éppenn ellenkező tanúja az említett Nimfáknak feslett magok viselete, kik is Görög paputsokban, mezitláb, briliántos gyűrűs lábújjakkal, test színű nadrágokban, 's általlátzó muselinszoknyákban jelentek meg a' Bálokban, és

ez az öltözet, melyhez a' drága Virág-bokréták is hozzá járúlnak, leg-uralkodóbb módi most a' reformálódott. (*si Diis placet*) Párisbann.

A' *Belgiomi Nép'* sérelmeit, melyek Ő reá, a' Frantziákkal lett kénytelen egyesülésből háramlottak, tréfás de erőss kifejezésekkel, adják elő a' *Párisi Tudósítások*:

A' *Brüszszelbenn* ülő Frantzia módi Kormányzék, meg nem szünik hová tovább nyilván ki mutatni a' maga Jakobínusságát: mert ámbár a' Teátrómi Gyülekezet, Febr. 8-dik és 9-dik napjain nagy kiáltozásokkal kívánta két Daraboknak eljátszását, melyek között egyiknek: *l'interieur des Comités revolutionnaires* (A' Revolutzionális Kommiszziók belsője); a' másiknak pedig: *la pauvre femme* (Szegény-afszony) a' titulussa: még se' nyerhette meg; azért: mivel mind a' két Darab igen tsipősen érdekli a' Jakobínusokat. A' Teátrum' Direktora, hogy ki mentse magát, a' Publikum előtt: azt monddta, hogy írtak ők *Párisba*, a' kívántt Daraboknak játszhatása éránt való engedelemért; de még nem érkezett felelet, melyet meg kell nékiek várni, minthogy az Ofztálybéli Kormányzék nyilván megtiltotta mind a' két Darabot. A' *Belgiomi* 9 Ofztályoknak Fő-Kommendánsa *Songis* Generális maga el ment személy szerént az

említett Kormányfőkhöz, 's kérte Azt, hogy a' jó rend és köz-tsendesség' kedvéért venné vissza a' Teátrumra nézve kiadott tilalmazó parantsolatját.

Batáviábann, szintúgy két Szakátfizai lesznek a' Törvényhozó Gyűlésnek, valamint Fr. Országban. Tsak a' nevezet fogja különböztetni. A' Fr. Országiak t. i. Ifjak' és Vének' vagy Ötszázak és Kétszázötvenek' Tanátstsának neveztetnek; a' *Batáviaiak* közzül pedig egyik Nagy Kamarának; a' másik pedig Vének' Kamarájának neveztetik. A' Végrehajtó Hatalom, mely a' Fr. áknál Direktóriumnak neveztetik, a' Batavusoknál Státus-Tanátsnak fog neveztetni; de szintúgy mint a' Fr. Direktóriumnak 5 Tagjai lesznek, kik ugyanannyi Ministerek által segítettnek. — Hogy valaki a' Státus-Tanáts' Tagjává választathassék: meg-kívántatik, hogy 35 esztendőös; a' Republikában született; és az utolsó 20 esztendőket ott töltötte legyen. A' Vének' Kamarája' Tagjaivá 40; a' Nagy Kamara' Tagjaivá pedig 30 esztendőös Személyek választathatnak. — *Leowardiában*, az előbbeni Kormányfőkhöz egynehány Tagjai el fogattattak: mert gyanúság vagyon rájuk, hogy ők lázzasztották fel a' *Kollami* és *Dockummeljéki* Lakosokat, 's úgy szándékoztak, hogy egy nap egész *Friziábann* fel-zendítsék a' Népet.

Elegyes Tudósítások.

A' Prufszus Király, Uralkodó Fejedelmeket kezd fel-szedni Generálissainak. Már írtuk, hogy Feldmarschalljává egészsz Seregének a' *Hessen-Casseli* Landgráfot nevezte; most ismét azt írja a' *Berlini Újság*, hogy a' Prufszus Lovasság' Generállieutenantjává, az Uralkodó *Zweybrücki* Hertzeget tette a' Király, 's egyfzersmind azon Dragonos Reg. nek is Tulajdonosává, a' mely ennekelőtte *Glödenének* neveztetett.

A' Ts. K. Udvarnál Prufszus Követseget viselő Márkéze *Luchesini* el utazott a' minapábann *Bétsből Luccába*, a' hová való Fi.

Béts.

A' Ts. K. Sereg' számára meg-kívántató szállításoknak Fő-Igazgatója, Ingenieur-Oberstlieutenánt *Vimmer* Úr, közhasznú érdemeinek jutalmául nyeré el tegnapelőtt a' *Sz. István* Rendje' kis Keresztjét.

Magyar - Ország.

Pápáról Febr. 28-dikán: — „ Vólt itt egy most közelebb Compactorságba keveredett Korhely, a' ki ezelőtt négy esztendővel *Szegedről*, a' honnan a' Magistrátus által gonoltságaiért ki-verettetett, ide verkedvén, a' midön más módot az el él-

hetésre nem talált, 'Sidóból Keresztyénné lett, 's a' néki adatott Gazdájáról *Gálfi* Istvánnak nevezetett. De ama régi példabeszéd szerént: Coelum non animos mutam qui trans mare curunt (Sokan, kik a' tengerekig vándorlanak, tsak levegőget, nem erköltsöket változtatnak) ennek megjobbítására, a' Keresztyén Vallás is semmit sem használt. Mert most éppen az itt tartatott Vármegye' Gyűlésekor Febr. 23-dikán, éppen *Lázár'* napján (nevezetes az, hogy 'Sidó korába Lázárnak hívták) estve 7 óra tájban egy 13 esztendőös gyermekötze Inassával, kit előre le-részegített, rajta ment köpönyegben egy szegény öreg bóltos Afzszonyon, a' piatzon, kinél, minthogy Az többnyire ott szokott hálni, pénzt gyanított, 's kért tőle egy krajtzár árú pálinkát, melyet meg-iván, a' midőn nagy complimentel jó éjtszakát kívánt volna, az Afzszonyt torkon ragadja, 's a' köpönyegje alá dugott kötéllal meg-fojtja, A' mikor már a' pénzt takarítná a' gyilkos: az ajtóra megy egy esmeretes Leány, ki a' bóltot bé zárva találván, a' bennt hallott gyanús zörgésre lármát kiált. A' gyilkos leg-ottan meg-fogattatván, az lé-lőszék eleibe vitetett, a' hol minden gonofzságát 's több gyilkosságait is egyenesen ki-vallván, okául szörnyü tselekedtének azt adta, hogy már harmadnaptól

fogva nem vólt a' szájokba tévő falatjok is. A' Creditor Lakosok ezt hallván, panaszoltak ellene az Uraság' székén, 's csak hamar mintegy 600 forint adósság jő ki ellene, kiknek kétség kívül az öreg harang fizet meg. Már most az is világosságra jövé, hogy harmadszor lett pénzért Kerefztyénné, a' tömlözt' fenekén várja ez a' *Halálfi* az apját. — Jó vólna ha a' Politzia nem minden kóborlónak adna szabad szállást 's lakást, és ha azokat, a' kiknek bizonyos mesterségek nints, bizonyos Laboratoriumban taníttatná meg először a' Kenyér-keresés törvényes útjára 's módjára. "

* * *
* * * * *

Tudósítások.

Füsküti Landerer Mihálynál, K. p. Pozsonyi és Pesti Könyv-nyomtatónál, és árosnál, jövő Pesti Jó'sefnap Vására e' következő új Könyvek fognak kijönni.

Róbert Péter' született Anglusnak élete, 's különös történetei, ki is az ő életét egy lakatlan Szigetben sok esztendőig tsudálatosan töltötte, emlékezetre méltóképpen meg-feleségesedett, gyermeket nemzett, 's végtére sok szenvedett vizfontagságai után sorsával való tökéletes meg-

elégedését el érte. Németből fordította Sz. Szentiványi László in 8vo maj. 1 for.

(A ki Rontó Pálnak, és Gróf Be nyóvszky Móritznak a' jeges tengeren tett útazásait jó kedvel olvasta, az ezen szerentsétlen tengeri útazónak szomorú történetit nem kevesebb meg elégedéssel fogja olvasni. Ez a' boldogtalan iffjú Anglus a' mostoha szerentsétől minden lépéseiben üldöztetvén, életének nagyobb részét egy magános, 's minden lakostól üres Szigetben számos keserőségek, és viszontagságok között töltötte a' nélkül, hogy az Isteni gondviselésben helyheztetett erős bizodalmban meg-tsökkent volna. Végtére a' véletlen történetek' változása által szenvedéseinek végét, 's régen óhajtott szerentséjét tetőzött mértékben el érte. Ugyan azért az Olvasónak nem tsak mulátságára, hanem oktatására is élő nyelven ki-adattatott.)

Magyar-Országból tett Velentzei útazás, közre botsáttatott az Útazótól. in 8vo 20 xr.

(Ezen útazást egy Fő Nemes, és számos érdemeiről nevezetes Hazánkfiá saját tapasztalásaiból írta öszve; Ő t. i. nemes kívánságtól ösztönöztetvén nem régenten egy részét Olasz-Országának el járván, további tapasztalásnak okáért által útazott Velentzébe, minden abban található ritkasságokat személyesen meg tekintett, 's azo-

kat fel-jegyvezvén hasonló nemés indulatból közre botsátott. A Magyar Litterátúrának Kedvellői ezen Könyvetskét jól használhatják.)

Christ-Cellari Grammatica Latina linguae Hungaricae accomodata Partes II. Editio altera correctior, et emendatior. in 8vo 20 xr.

(Több más Deák Grammatikák is vagnak ugyan, de melyeket többnyire ama' nyúghatatlan Újság-vadászok a' régi Grammatikáknak töredék maradvánnyaiból faragtak öszsze. Cellárius' a' Magyar nyelvhez szerentsésen alkalmaztatott Deák Grammatikája mind eddig az ő elsőségét fenn tartotta; ugyan azért most újra közre botsáttatott; nem is különbözik az elsőktől, hanem hogy nyomtatásra, 's papirosra nézve sokkal tsinosabb, és az előbbeni hibáktól a' menynyire lehetett, szorgalmatosan ki tisztított.)

Calligraphia Ungarica, et Latina in usum juventutis Scholasticae Hungaricae. in 4to. 15 xr.

(Ez a' Calligraphia 10 fordított lapokból áll, 's a' leg-tsinosabb Deák, és Magyar szabad kéz-írásokat ábrázolja, ki adatott pedig a' kisedet tanulók, és tanító Mesterek' könnynebbségére, hogy azt minden apróbb Nemzeti Oskolákban kívántt előmenetellel lehessen használni. Az Oskoláknak érdemes Elöljárói, hogy, ha a'

Nyomtatványokból nagyobb számat veendének, ily' esetbenn a' fenn-nevezett arra alább is fog szállítatni.)

Ezeket, 's, más hasznos Könyveken kívül, melyeknek Laistroma ingyen osztattatik ki, a' múltt Ország' Gyűlésének mindennapi Jegyzései, és rendelései is Deák és Magyar nyelven találtatnak.

* * * * *

A' *Pesti* Királyi Universitásbann, Orvoslást tanított Rendfzerént való Közönséges Professornak Néh. T. *Trnka* Ventzel Úrnak Könyvei; és Orvosi Munkái, melyeknek Laistroma a' múltt esztendőben ki nyomtattatott, és Magyar-Ország' E. Orvosival közöltetett; e' folyó 1797 dik eszt. benn, az Universitás' Házában a' hol tartattak, Május Hónap' elcivel kezdendő közönséges kótyavetye által el fognak adatatni. Melyet Azokra nézve, a' kiknek kedvek lenne, ezen jeles Orvosi Gyűjteményből magok számára valamit megszerezni: kívánták jelenteni *Pestenn* Febr. 17-dikénn 1797.

A' *Trnka*-Testamentom
Végrehajtói.